

28. Сутність та функції кредиту

Олена Анісімова, Олександр Довженко

Національний університет харчових технологій

Вступ. Кредит завжди привертав увагу дослідників. Проблемам існування та використання його присвячено ряд спеціальних робіт. Проте в сучасних умовах інтерес та потреба вивчення динамічного розвитку кредитних відносин значно посилюються. Адже кредит, як породження економічних відносин, розвивається в масштабах та формах, що визначаються економічними процесами.

Відновлення банківського кредитування у післякризовий період можливий за умов теоретичного обґрунтування сутності кредиту та впливу фінансової кризи на процес кредитування. Недостатність теоретичних напрацювань щодо сутності кредиту відповідно до ринкових умов суб'єктів господарювання негативно впливає на кредитні відносини між кредиторами і позичальниками, затрудняє доступ останніх до кредитних ресурсів. Вирішення вищевказаних проблем можливе за умов більш поглибленого дослідження теорії кредиту.

Актуальність даної теми полягає в тому, що кредитування є досить вагомим чинником в розвитку підприємництва. Адже більшість людей не мають досить власних фінансових ресурсів для організації підприємницької діяльності, або існує нестача коштів для підтримання підприємства в належному стані в силу тих чи інших причин.

Матеріали і методи. Кредитні операції комерційних банків вивчаються з допомогою низки статистичних методів. У тому числі велике значення має тут метод угруповань: класифікація міжбанківського, банківського кредиту, отримання кредиту на вигляді цінних паперів, угруповання за термінами надання кредиту.

Результати. За своєю сутністю та механізмом впливу на процес суспільного відтворення кредит є однією з найскладніших економічних категорій і поступається лише категорії грошей.

Різні визначення суті кредиту можуть відображати окремі риси його структури, складу учасників та стадій руху. Кредит можна визначити так: це взаємини між кредитором і позичальником, зворотний рух вартості, рух платіжних засобів за умови повернення, рух позикової вартості, рух позикового капіталу. Основою розвитку кредиту як економічного явища є достатня платоспроможність суб'єктів економічних відносин.

Сутність кредиту проявляється в його функціях. В ринковій економіці кредит виконує такі функції:

1. Перерозподіл вартості у процесі відтворення.
2. Заміщення готівки в платіжному обігу.
3. Контроль за цільовим використанням коштів.

Перерозподільча функція кредиту полягає в тому, що тимчасово вільні кошти одних підприємств, організацій та населення перерозподіляються на поворотній основі між підприємствами, у яких не вистачає власних коштів для здійснення нормального процесу виробництва.

Функція заміщення полягає в заміщенні кредитом готівки в платіжному обороті, тобто в тому, що з допомогою кредиту створюється можливість підприємствам здійснювати розрахунки між собою в процесі купівлі-продажу і з фінансово-

банківськими установами не готівкою, а шляхом перерахування в безготівковому порядку суми платежу з рахунку платника на рахунок одержувача грошей.

Контрольна функція кредиту полягає в тому, що в процесі перерозподілу кредитних коштів забезпечується банківський контроль за виконанням позичальником умов кредитного договору, цільовим використанням кредиту, своєчасним і повним його погашенням.

Дослідження кредитних відносин неможливе без уточнення категорії кредиту в широкому розумінні цього слова. Тому дослідження категорії кредиту за ринкових умов господарювання слід в першу чергу, розглядати відповідно до теорії позикового фонду. Кредит виступає основною формою руху позикових коштів, що надаються на умовах дотримання принципів кредитування, зокрема повернення, строковості, цільового призначення та платності. В процесі кругообігу виробництва важливе значення має забезпечення повернення позичальником суми отриманого кредиту та відсотків за його використання. Це потребує вивільнення із кругообігу певної суми коштів для забезпечення позичальником виконання умов кредитного договору та дотримання ним принципів банківського кредитування. Без одержання від позичальника доходу у вигляді відсотків у кредитора не виникає зацікавленість у наданні кредиту.

Проведені дослідження кредитних відносин свідчить, що розвиток кредиту зумовлює значні зміни в організації та функціонуванні суб'єктів господарювання. За сучасних умов господарювання налагодження кредитних взаємовідносин банків з позичальниками можливе лише за умов теоретичного обґрунтування сутності кредиту та його ролі у відтворювальному процесі.

Висновки. Здійснені дослідження теорії кредиту сприяють застосуванню економічно обґрунтованих підходів щодо процесу кредитування, дають можливість будувати взаємовідносини комерційних банків як потенційних кредиторів з позичальниками з дотриманням принципів кредитування. Дослідження впливу фінансових криз на кредит сприяє відновленню банківського кредитування в післякризовий період доступу позичальників до кредитних ресурсів.